

Saddam - Vejen til magten

Irak er som de fleste arabiske lande en ung stat, og for at forstå landets situation og Saddam Husseins styre er det nødvendigt at se tilbage på 1. verdenskrig og fredsslutningen. Under krigen valgte entente magterne (England, Frankrig og Italien) bl. a. aktivt at bekæmpe tripelalliancen (Tyskland, Østrig-Ungarn og Det Osmanniske Sultanat) fra det svageste led, nemlig den mellemøstlige stormagt sultanatet, der var godt på vej til at gå i opløsning, men som i princippet herskede over hele Den arabiske Halvø samt Det nære Mellemøsten (det nuværende Libanon, Syrien, Jordan, Israel og Irak).

Briterne udsendte Thomas Edwards Lawrence (Sir Lawrence of Arabia) til støtte for arabernes kamp mod sultanatet og Sharif Hussein af Mekka aftalte i 1915 pr korrespondance med den britiske højkommisær i Cairo, Henry McMahon, det arabisk britiske samarbejde, der førte til en aftale om den arabiske revolte mod sultanatet, hvor araberne til gengæld blev lovet selvstændighed.

Tilsvarende afgav den britiske regering i 1917 den såkaldte Balfour deklARATION, der "bekræfter den britiske regerings støtte til oprettelsen af et nationalt hjem for det jødiske folk" i Palæstina. Kort sagt gjaldt det om at fremme sultanatets opløsningstendenser, der allerede var i gang før den 1. verdenskrig.

Ved fredsslutningen gik man endda videre. Sultanatet indgik en meget hård fred med ententemagterne, der bl. a. betød uafhængighed for armeniere og kurdere, samt at Smyrna (Izmir) området skulle under græsk administration, den såkaldte Sévres aftale. Denne blev dog aldrig ført ud i livet, men året efter accepterede sejrherrene den faktiske magthaver i Tyrkiet, Kemal Atatürk og ved Lausanne aftalen i 1923 fik den nuværende Tyrkiske Republik samtidig sin internationale anerkendelse med de nugældende grænser.

Herefter fulgte en kompliceret politisk proces med oprettelse af selvstændige, arabiske stater dog under britisk mandat område (Syrien og Libanon dog fransk mandat). Det fører for vidt her at gennemgå dette, men Irak opstod som selvstændigt kongedømme inklusive Basrah som den sydlige havneby. Irak bestred fra starten, at Kuwait eller i det mindste de nordlige dele og øerne ud for Basra blev kuwaitisk område. De grænser, der blev draget ved den lejlighed var sejrherrenes beslutning.

Som følge af arabernes opnåede selvstændighed opstod den panarabiske tanke - en forenet muhammedansk arabisk område ligesom på profeten Muhammeds tid og i adskillige århundreder derefter. Bevægelsen fik næring efter militærkuppet i Egypten i 1952, og oberst Nasser gjorde sit til at opildne til revolution mod kongedømmerne i et forsøg på at gøre Egypten til Mellemøstens ledende stat. I Syrien opstod under 2. verdenskrig Baath partiet, det panarabiske socialistiske parti, som senere fik magten i både Syrien og Irak.

Iraks nyere historie er præget af megen brutalitet. Efter oprettelsen af Israel i 1948 blev alle jøder udvist af landet. Ved kuppet i 1957 blev kongen og alle kongehuset medlemmer samt kongetro indflydelsesrige irakere myrdet. Efter yderligere en revolution i 1963, kom et kommunistisk regime til magten. Det blev væltet af Baath partiet ved næste revolution i 1968. Lederen af kuppet, Ahmed Hassan al Bakr blev præsident, og vicepræsident blev hans nevø, Saddam Hussein.

Saddam Hussein blev i 1957 som 20årig medlem af Baathpartiet og var indblandet i et kupforsøg mod præsidenten Abdel Karim al Kassem. Han blev dødsdømt for mordforsøg, men flygtede til Egypten og vendte tilbage til Irak efter revolutionen i 1963. Han blev året efter fængslet for kupforsøg mod præsident Abdul Salam Aref.

Nogle af de gamle klaner støttede revolutionerne og beholdt derfor deres territoriale magt og blev begunstiget af Baath regimet - bl. a. al Jawar familien, som nu beklæder præsidentposten. Andre blev brutalt nedkæmpet. Regimet der kom til magten i 1968 er ikke en egentlig klan med en herskende sheik, men indflydelsesrige folk fra området omkring byen Takrit ca. 200 km nord for Baghdad. Styret omfattede dog også Baath politikere fra andre egne af Irak især Mosul. vigtigste navne er Taha Yasin Ramadan (industriminister, senere vice-premierminister) og Tarek Assis (udenrigsminister senere vice-præsident)

Nu tog man fat på udviklingen af landet. Olieindvindingen blev nationaliseret og provenuet skulle bruges til at lave en socialistisk idealstat, der med tiden skulle optage andre arabiske stater. Næsten al anden industri blev også nationaliseret. Private virksomheder fik meget vanskelige vilkår, kun ganske få kunne få importlicenser og agent virksomhed blev stort set forbudt. Alle der havde kontakt med udlændinge skulle rapportere til den internationale sikkerhedstjeneste, og måtte jævnligt stille til afhøring, hvis man fandt noget i deres rapporter. Et stort antal irakere var ansat som (eller presset til) at være meddelere til sikkerhedstjenesten, så de havde nok af kilder og kunne bruge uoverensstemmelser i indberetninger om samme forhold til at foretage intense afhøringer om nødvendigt med anvendelse af tortur. Alt dette er velkendt via pressen. Men regimet påbegyndte også udvikling af landets infrastruktur og sundhedsvæsen for at skabe vækst, men også at minimere de etniske konflikter.

Saddam Hussein var vicepræsident og næstformand for revolutionsrådet, men var i virkeligheden den reelle magthaver i landet, som han styrede med hård hånd. Ved et kupforsøg mod ham i 1979 støttet bl. a. af Syriens præsident, Hafez Assad og Ahmed al Bakr benyttede han lejligheden til at overtage magten. Ahmed al Bakr blev sat i husarrest hjemme i Takrit og 23 ledende Baath medlemmer blev henrettet, hvoraf Saddam Hussein selv skød 2 personer.